

kabir hallerine inanmayanlar ve Kur'an'ın mahlûk olduğunu söyleyenler de tekfir edilir (eş-Şerh, s. 184-187, 200-201, 265; el-İbâne, II, 669-683, 864-865).

İbn Batta, Selef âlimlerinin görüşlerine uyulmasını tavsiye etmesine ve itikadî esasların naslardan hareketle belirlenmesi gerektiğini söylemesine rağmen Allah'a sınırlılık izâfe edilebileceğini ve Hz. Peygamber'in Allah'la birlikte arşta oturacağını iddia etmesi gibi hususlarda Selef'e aykırı görüşleri sürerek teşbihe düşmüş, yer yer akfî istidlâller yaparak eleştirdiği kelâmcıların yöntemini kullanmak zorunda kalmış, zarûrât-ı dîniyye arasında yer almayan halku'l-Kur'ân konusunda farklı görüş sahiplerini tekfir etmek suretiyle de sert bir tavır ortaya koymuştur.

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Batta, *İbtâtü'l-hiyel* (nşr. Süleyman b. Abdullâh el-Umeyri), Beyrut 1417/1996, II, 53-54; a.m.f., *eş-Şerh ve'l-İbâne 'alâ uşûli's-sünne ve'd-diyâne* (nşr. Rızâ b. Na'sân Mu'tî), Mekke 1404/1984, s. 176-209, 213-216, 227-229, 243-250, 265-267, 276; a.m.f., *el-İbâne 'an şer'i'at-i'l-fırak'ın-nâciye* (nşr. Rızâ b. Na'sân Mu'tî), Riyad 1409/1988, I, 215, 221-227, 252, 264-265, 270, 272, 405, 420-424, 470; II, 531-536, 554-557, 571-572, 626, 628-631, 651-653, 669-684, 705, 720, 765-772, 781-782, 787-794, 836-840, 864-866, 876; İbn Teymiyye, *Der'ü'te'aruzi'l-akl ve'n-nakl* (nşr. M. Reşâd Sâlim), Riyad 1403/1983, I, 269; II, 8, 17, 35; VII, 109; VIII, 417.

YUSUF ŞEVKİ YAVUZ

Kaynaklarda, İbn Battâl'in, müftü ve kadılar için önemli bir müracaat kaynağı olduğu belirtilen *el-Mukni' fi uşûli'l-aşkâm* ile *Âdâbü's-şavm*, *el-Mûkız* (zühdele ilgilidir), *Edebü'l-hümûm* (*Edebü'l-mehmûm*), *ed-De'il ilâ tâ'ati'l-ce'il* adlı eserlerinin bulunduğu kaydedilir. Makkarî, hadisçi İbn Battâl el-Kurtubî'nin *Şerhu'l-Câmi'i's-şâhih*'ini yanlışlıkla İbn Battâl el-Batalyevsî'ye nisbet etmiştir (*Nefhu'l-tîb*, III, 451).

BİBLİYOGRAFYA :

İbnü'l-Kettânî, *et-Teşbihât min eş'ari ehli'l-Endelüs* (nşr. İhsan Abbas), Beyrut 1401/1981, s. 38-39, 48, 59, 91-92, 113, 123-125, 126, 164, 227-229, 231, 233, 255-256, 263; Humeydî, *Cezvetü'l-muktebis* (nşr. İbrâhîm el-Ebyârî), Kahire 1410/1989, I, 344; Kâdî İyâz, *Tertübü'l-medârik*, II, 748; İbn Hayr, *Fehrese* (nşr. İbrâhîm el-Ebyârî), Kahire 1410/1989, I, 309; İbn Beşkuvâl, *eş-Şıla* (nşr. İbrâhîm el-Ebyârî), Kahire 1410/1989, I, 313; Dabbî, *Buğyetü'l-mültemis* (Ebyârî), II, 379; İbn Ferhûn, *ed-Dibâcü'l-mûzheb*, I, 376-377; Makkarî, *Nefhu'l-tîb*, III, 292, 450-451; Mahlûf, *Şeceretü'n-nür*, I, 102; İzzâhu'l-meknûn, I, 51, 478; II, 548; *Hediyetü'l-ârifin*, I, 396-397; Zirikî, *el-A'lâm*, III, 195; Kehâle, *Mu'cemü'l-mü'ellifin*, IV, 273; Sezgin, GAS, II, 691-692.

CENGİZ KALLES

İBN BATTÂL el-KURTUBÎ

(ابن بطال القرطبي)

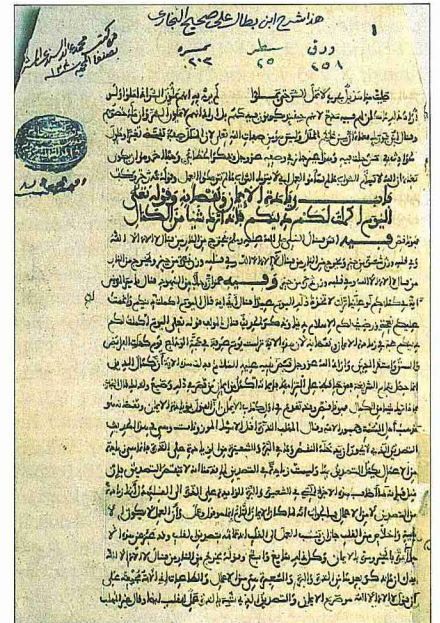
Ebü'l-Hasen Ali b. Halef b. Abdilmelik b. Battâl el-Bekrî el-Kurtubî (ö. 449/1057)

Buhârî şârihi.

Aslen Kurtubalı (Cordoba) olup İbnü'l-Leccâm (bazı kaynaklarda Lahhâm) diye de anılır. Ailesinin çg karışıklıklar yüzünden taşındığı Belensiye'de (Valencia) tahsilini tamamladıktan sonra Lûrka (Lorca) Kalesi'ne kadı tayin edildi ve bir müddet burada görev yaptı. Ebû Ömer et-Talemenkî, Ebû Ömer İbn Affif, Ebû'l-Mutarif el-Kanâzî el-Kurtubî, Yûnus b. Abdullâh b. Muğis el-Kurtubî, Kadî Mühelleb b. Ebû Sufre, Ebû Muhammed İbn Benûş, Kâdilkudât Ebû'l-Velîd İbnü's-Saffâr ve İbnü'l-Faradî gibi âlimlerden ders aldı. Talebeleri arasında Ebû Dâvûd el-Mukrî ve Abdurrahman b. Beşerî gibi şahsiyetler bulunmaktadır. Muhaddis olması yanında Mâlikî fikhını da bilen İbn Battâl itikadda Eş'arî mezhebini benimsemişti; zekâsı, güçlü hâfızası ve güzel yazısıyla tanınırdı. 29 Safer 449'da (7 Mayıs 1057) Belensiye'de vefat etti. Vefat tarihi bazı kaynaklarda 444 (1052) olarak da zikredilmektedir.

İbn Battâl'in *Şerhu'l-Câmi'i's-şâhih*'i (*Şerhu İbn Battâl 'alâ Şâhihi'l-Buhârî*) *Şâhih-i Buhârî*'nin ilk şerhlerinden olup aynı eser için daha sonra yazılan şerhlerin vazgeçilmez kaynağı olmuştur. İbn Hacer *Fethu'l-bârî*'de, Aynî *'Umdetü'l-kârî*'de bu eserden faydalanmış, Aynî onun metodunu kendi şerhine esas almıştır. Eserde önce şerhedilecek hadisin râvileri hakkında bilgi verilmiş, hadisin izahı yapıldıktan sonra Mâlikî fikhî esas olmak üzere hadisten elde edilen fikhî hükümler kaydedilmiştir. Eserin I, III ve IV. ciltleri Mektebetü'l-Ezher'de (Şeyh Muhammed el-Emîr, nr. 3837 [53105]), II. cildinin 776'da (1374) istinsah edilen bir nüshası Fas Karaviyyî'nin (eski nr. 423, 245 varak [bk. M. Âbid el-Fâsî, I, 141]) ve Princeton Üniversitesi (nr. 1349), V. cildi Dublin'de Chester Beatty (nr. 4785) kütüphanelerindedir (Zirikî, IV, 285; M. Âbid el-Fâsî, I, 141-142). Ayrıca Mağrib neshiyle tahminen VIII. (XIV.) yüzyılda yazılmış baş tarafı noksan I. cildi Medine'de el-Mektebetü'l-Mahmûdiyye'de (nr. 38) ve Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'nde (Medine, nr. 230, 261 varak), ilk iki cildi Manisa İl Halk Kütüphanesi'nde (nr. 211/1, 293 varak, 211/2, 292 varak), dört ciltten oluşan bir nüshası Kahire'de Dârü'l-kütübî'l-Misriyye'de (Tal'at, Hadis, nr. 856) bulunmaktadır. Fuat

İbn Battâl el-Kurtubî'nin *Şerhu İbn Battâl 'alâ Şâhihi'l-Buhârî* adlı eserinden bir sayfa (TSMK, Medine, nr. 230, vr. 1*)

İBN BATTÂL el-BATALYEVSÎ

(ابن بطال البطليوسي)

Ebü Eyyûb Süleymân b. Muhammed b. Battâl el-Batalyevsî (ö. 402/1011-12)

Mâlikî fakihî.

Endülüş şehirlerinden Batalyevs'te (Badajoz) doğdu. Kurtuba'da (Cordoba) öğrenim gördükten sonra İlbire'ye (Elvira) yerleşti. Güçlü bir şair olup şiirlerinde "Yâ ayn cûdî" hitabını çok kullandığı için Ayn Cûdî ve muhtemelen Câhiliye şairi Mütelemmis'e benzetilmesi sebebiyle de Mütelemmis lakaplarıyla tanındı. İbnü'l-Kettânî *Kitâbü't-Teşbihât* adlı eserinde şiirlerinden çeşitli örnekler vermiştir (bk. bibl.). İbn Ebû Zemenîn ile arkadaş olan İbn Battâl'in talebeleri arasında İbn Abdülber en-Nemerî, İbnü'l-Hazzâ, İbnü'l-Hassâr ve Hakem b. Muhammed b. Ebû Rebî' el-Eyserî gibi âlimler vardır. İbn Battâl İlbire'de vefat etti.